

Eindejaarsbericht
December 2021

De highlights van Stichting Oude Groninger Kerken

Ook in 2021 was het weer schakelen en aanpassen door het op- en afschalen van de coronamaatregelen. Maar we bleken ook dit jaar flexibel en hebben daardoor mooie en waardevolle dingen kunnen doen voor het behoud van ons bijzondere erfgoed en voor het bevorderen van de belangstelling hiervoor. In vogelvlucht ons jaaroverzicht en alvast een venster naar 2022.

Akerk

De Akerk is een prachtige kerk middenin de binnenstad van Groningen en leent zich erg goed voor de meest uiteenlopende activiteiten. Daarom wil Stichting Oude Groninger Kerken deze kerk prominenter positioneren. Hier hebben wij in 2021 een vliegende start mee gemaakt.

GIMME SHELTER

Noorderlicht en de Stichting Oude Groninger Kerken hebben een grote tentoonstelling rond de Rolling Stones in de Akerk gerealiseerd. *GIMME SHELTER* toonde werk van fotografen, documentaires, televisiemateriaal en nog veel meer. De tentoonstelling liep gelijktijdig met *Unzipped* in het Groninger Museum en keek met een andere blik naar de legendarische band, door veel vroege fotografie te presenteren en de Stones mede te benaderen vanuit een Nederlands-Gronings perspectief.

Zomerprogrammering AKerk

Kunst, historie, muziek, theater, yoga en koffie! Dit kwam allemaal aan bod in ons uitgebreide en afwisselende zomerprogramma in juni en juli. Zo was er een expositie van Anjet van Linge, een reggae festival, de unieke voorstelling van de Amsterdamse theatergroep *Diepzeekerk*, er waren yoga-sessies en rondleidingen. In de laatste week van het zomerprogramma was er speciaal voor kinderen een actieve en culturele Kidsweek.

Museumnacht en Noorderlicht

De Groninger Museumnacht trok in september alles uit de kast voor een memorabele avond. Speciaal voor de Museumnacht opende in 2021 een extra locatie haar deuren: onze Akerk. De Akerk was op dat moment tevens de hoofdlocatie van het *Noorderlicht Internationaal Fotofestival 2021*. In de kerk zag je fotografie, virtual reality en als topattractie de enorme multimedia-installatie LAWKI-NOW van designcollectief ARK.

Restauratie en herstel

Het behoud van de kerken staat binnen onze stichting centraal. Op dit gebied is in 2021 weer veel gebeurd. We hebben er enkele hoogtepunten uitgelicht.

Torentje van spiek

De restauratie van de kerk en het karakteristieke 'torentje van Spiek' werd gestart. Dat was hard nodig want de kerk en de toren verkeerden in slechte staat. Een grondige restauratie was noodzakelijk om het gebouw te behouden voor de toekomst.

Klokkenstoel

De klokkenstoel in de toren van de Jacobuskerk in Zeerijp en een klein gedeelte van de vloer onder de klokkenstoel werden gerestaureerd en versterkt. De gedeeltelijk stalen krukassen werden vervangen door houten, rechte krukassen zoals het oorspronkelijk ook geweest is. Daarbij werden ook de luidwielen en bevestigingen vervangen. Deze restauratie werd mede mogelijk gemaakt door een particulier fonds.

Nieuwe entree synagoge Groningen

Het plaatsen van een glazen tocht-pui bij de entree van de synagoge in de stad was onze laatste klus in een reeks van aanpassingen in het monument. De glazen deuren maken deel uit van de verbetering van het gebouw waar inmiddels een permanente expositie over de joodse geschiedenis van Groningen te zien is.

Restauratie Hippolytuskerk in Middelstum

In de Hippolytuskerk in Middelstum worden de indrukwekkende gewelven en schilderingen hersteld en gerestaureerd als gevolg van aardbevingsschade. Naar verwachting is de kerk in maart 2022 weer open voor publiek.

Overdrachten

In 2021 werden twee kerken aan Stichting Oude Groninger Kerken overgedragen. Wij dragen nu zorg voor 98 unieke kerken zodat ze behouden blijven voor de toekomst.

Middelstum en Noordlaren

In juni is de doopsgezinde kerk in Middelstum aan de stichting overgedragen en in december volgde de kerk van Noordlaren.

Duurzaamheid

Een belangrijk speerpunt van onze stichting is duurzaamheid en biodiversiteit. Daarom ook activiteit op dit vlak in 2021.

Hoe verduurzaam je een stadskerk: ontwerpvoorstellen gepresenteerd

Hoe verduurzaam je een stadskerk, met behoud van zijn schoonheid? Het bureau Rijksbouwmeester en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed hadden op 11 maart 2021 een prijsvraag uitgeschreven: *'Sublieme schoonheid, sublieme duurzaamheid. Oproep voor het verduurzamen van iconische stadskerken'*. Duurzaamheid staat binnen de Stichting Oude Groninger Kerken hoog op de agenda en onze Akerk stond als iconische stadskerk mede model in deze uitdaging. De oproep heeft geleid tot drie ontwerpvoorstellen die tijdens de Dutch Design Week werden gepresenteerd. Wij gaan kijken hoe en óf er een vervolg gegeven kan worden nav deze ontwerpen.

Aanplant bomen Wittewierum

Vanwege essentaksterfte werden eind 2019 bijna veertig essen gekapt rondom de kerk van Wittewierum. In maart 2021 werd gestart met de aanplant van nieuwe bomen op het kerkhof. Kerkhoven zijn niet alleen van grote waarde vanwege de vele, vaak monumentale graven en

grafstenen, maar ook door de prachtige bomen en andere bijzondere flora en fauna. Bij de herplant werd gebruik gemaakt van streekeigen boomsoorten die passen bij het landschapsbeeld. Ook werd er gekozen voor een bonte beplanting van meerdere soorten in plaats van een monocultuur. Door de gevarieerdere aanplant, is de beplanting vitaler en bestendiger tegen boomziekten en plagen. Tenslotte is er gekeken naar klimaatbestendige en faunavriendelijke boomsoorten (dit zijn soorten met bloesem, van belang voor insecten, en met vruchten/zaden voor vogels).

Activiteiten, de kerk als podium

Belangstelling voor de kerken vergroten is een speerpunt binnen de stichting. We willen mensen op een bijzondere manier laten genieten van de kerk en daarom organiseren wij diverse activiteiten in de kerken en werken wij met verschillende culturele organisaties samen. Denk aan *Terug naar het begin*, de *ZomerJazzFietstour*, *Veur Altied* en *Monnikenwerk*. Allen meerdaagse festiviteiten waar onze kerken nauw bij betrokken zijn. In 2021 zijn er mooie, nieuwe initiatieven bijgekomen.

ODE

Onze kerken zijn niet alleen prachtige, historische gebouwen, het zijn ook plaatsen van ontmoeting en bezinning. Tijdens *ODE*, een nieuw initiatief van Stichting Oude Groninger Kerken en SPOT Groningen, vormden ze het decor voor een reeks sfeervolle concerten. Paul de Munnik trad op in drie van onze kerken, net als bariton Martijn Cornet en het Ragazze Quartet. Een groot succes, alle concerten waren uitverkocht.

Heilige nachten

Slapen in een kerk? Dat kan nu ook in Groningen. Heilige Nachten heeft in samenwerking met onze stichting twee nieuwe locaties geopend: de kerken van Noordbroek en Den Ham. Heilige Nachten is een 'pop-up' concept: zonder aantasting van de waarden van het gebouw, wordt in de kerk een sfeervolle 'huiskamer' gecreëerd waar mensen kunnen overnachten. Een ontdekking en unieke ervaring.

Nieuwe website

De Groninger kerken kun je gebruiken voor de meest uiteenlopende activiteiten. Is iemand op zoek naar een bijzondere en sfeervolle locatie voor een voorstelling, concert, expositie of voordracht? Dan kan hij terecht op onze in 2021 gelanceerde website *Kerk als podium*. Op de website is meteen inzichtelijk welke kerk voldoet aan de wensen (denk aan beschikbaarheid, capaciteit, en faciliteiten). Op deze manier maken we de zoektocht naar een geschikte locatie makkelijk, wat ook het aanbod aan activiteiten in onze kerken weer vergroot.

Mede dankzij onze 700 vrijwilligers zijn deze activiteiten gerealiseerd. Zonder hen, is het onmogelijk dit allemaal te kunnen organiseren.

Educatie

Educatie neemt binnen Stichting Oude Groninger Kerken een belangrijke plaats in. Al vele jaren bedient onze afdeling Educatie diverse onderwijsinstellingen in stad en provincie Groningen met activiteiten en programma's.

Schoolkerk

Net na de opening van de Schoolkerk moesten we de deuren alweer sluiten vanwege corona. In 2021 hebben we gelukkig weer schoolklassen kunnen ontvangen en hebben zij zich kunnen verwonderen in de toren waar een educatief en interactief programma is gerealiseerd. In de kerk zijn nu ook VR-brillen beschikbaar zodat je de gewelfschilderingen van heel dichtbij kunt zien.

Tijdscapsule

De kerk en het 'torentje van Spiek' stonden volledig in de steigers voor een grootschalige restauratie. Je kon hierdoor op plekken komen waar normaal gesproken niemand komt. Hier hebben we op een bijzondere manier gebruik van gemaakt. In mei hebben de leerlingen van Kindcentrum 't Maar helemaal boven in de toren een tijdscapsule verborgen gevuld met allerlei verhalen en dingen uit deze tijd. Pas over honderd jaar (of later) mag de capsule weer geopend worden.

Prijzen

Stichting Oude Groninger Kerken is meermaals in de prijzen gevallen. Hier zijn we erg blij mee en dankbaar voor. Juist omdat de prijzen betrekking hebben op onderwerpen die erg belangrijk zijn binnen de stichting, denk aan duurzaamheid en educatie.

Eervolle vermelding Dutch Daylight Award 2020

Het ontvangstpaviljoen bij onze Schoolkerk in Garmerwolde heeft een eervolle vermelding Dutch Daylight Award 2020 gekregen. Het paviljoen is in opdracht van SOGK ontworpen door architectenbureau MX13. Deze eervolle vermelding is een kroon op het geleverde werk.

European Heritage Award/ Europa Nostra Award 2021

De Europese Commissie en Europa Nostra hebben in 2021 de winnaars van de European Heritage Awards / Europa Nostra Awards bekendgemaakt, de EU-prijs voor cultureel erfgoed, gefinancierd door Creative Europe. Dit jaar ging de prestigieuze prijs naar 24 projecten uit 18 Europese landen, waaronder naar ons project *Feest! In Oost en West/ De Schoolkerk*. De winnaars werden geselecteerd door onafhankelijke jury's, bestaande uit erfgoedexperts uit heel Europa.

Beste (Thuis)werkgever van het Jaar

De nieuwe manier van werken heeft van iedereen extra aanpassingsvermogen gevraagd. Om het inspirerende aanpassingsvermogen van bedrijven te vieren, reikte mobiliteitsplatform 'Zo Werkt Het' een award uit voor 'Beste (Thuis)werkgever van het Jaar'. Deze eervolle award is een blijk van waardering voor organisaties die een stapje verder zijn gegaan om werken in 2020 (en nu doorgetrokken naar 2021) een stuk aangenamer te maken voor hun werknemers.

2022

We kijken alvast vooruit. Voor 2022 hebben we al een aantal mooie projecten op de agenda staan.

Bitterzoet Erfgoed

Wij trappen het jaar af met Bitterzoet Erfgoed. Tijdens deze culturele manifestatie wordt regionaal en nationaal aandacht gevraagd voor de sporen van het slavernijverleden in de stad en provincie Groningen. Binnen de manifestatie Bitterzoet Erfgoed bereidt de Stichting Oude Groninger Kerken een tentoonstelling voor met nieuw, speciaal voor de manifestatie gemaakt werk van vier kunstenaars. Daarnaast zorgen wij voor een gevarieerd, interactief publieksprogramma en educatief aanbod.

100 kerken

Het is zeer waarschijnlijk dat in 2022 de honderdste kerk aan de stichting wordt overgedragen. Details zijn nu nog niet bekend, maar uiteraard zullen wij van deze mijlpaal een memorabel moment maken.

ODE

Na het succes van 2021 willen we in 2022 een vervolg geven aan het muzikale *ODE*.

Akerk

De Akerk zal onderdak bieden aan tal van activiteiten. Wij zorgen voor een gevarieerd aanbod, denk aan kunst, cultuur, muziek en meer. Ook zoeken wij weer naar vruchtbare samenwerkingsverbanden met andere culturele instellingen.

Restauratie Schnitger-orgel Harkstede

Het orgel in de kerk van Harkstede is het enige exemplaar dat de beroemde Noord-Duitse Arp Schnitger ontwierp voor een kerk die nog moest worden gebouwd. Het gaat hier om een van zijn kleinste orgels, maar daarom zeker niet zijn minst belangwekkende. Het orgelfront is nog geheel in originele staat, inclusief alle frontpijpen. Volgens deskundigen is dit een van de weinige pijpbestanden ter wereld waarvan de intonatie nog vrijwel gaaf is, dus nauwelijks veranderd sinds de bouw in 1696. Tegelijk met de restauratie van de mechanieken, pijpwerk en windvoorziening wordt de orgelkast gerestaureerd en aangevuld naar de oorspronkelijke situatie.